

Betesdag

Svenska Vallföreningen ordnade den 18 mars en betesdag i Jönköping. Förmiddagen ägnades åt den nya Beteskalendern som nu finns tillgänglig för alla.

Maria Wahlquist, Skånesemin, höll en genomgång om hur kalendern är utformad och fungerar. Kortfattat ser Beteskalendern ut som en växtodlingsplan med skiften där man fyller i areal, vallfröblandning och planerad gödsling. I ovankant längs med den utvikbara foldern följer månaderna från april till oktober. Varje dag har en ruta och där markerar man med färg där djuren betat vid skörd eller putsning. Vill du veta mer om beteskalendern, gå in på vår hemsida www.svenskavall.se

Beteskalender i praktiken

Cissi Bjerström, Skånesemin, redogjorde för en ekonomisk utvärdering av beteskalendern. Hon har räknat på en ekologisk gård med 50 mjölkkor som under perioden maj–augusti sommaren 2009 producerade mjölk på enbart 20 ha bete. Mjölkkorna konsumerade mellan 13 och 16 kg ts bete och medelmjölkspriset låg på 3,96 kr/kg inklusive ekotillägg. Mjölkkavkastningen är uträknad efter den producerade avkastningen i kokontrollen, kalvarna utfodras med helmjölk. Betesavkastningen var 3 500 kg ts/ha. Producerad mjölk från betet blev 4 400 kg mjölk/ha och mjölkintäkten blev 17 544 kr/ha. Mjölkkorna har under sommaren producerat all mjölk på enbart bete. För att få en mjukare övergång till sensommarbetet hade det varit bra att utfodra med några kg kraftfoder.

Gården Nybrodal är en konventionell gård med hög djurtäthet. Mjölkcor, ung- och kalvar betar alla på vallarealen runt gården. Efter förra årets användning av Beteskalendern har Maria Wahlquist sammanfattat en del tips inför kommande betessäsong: "Vi behöver släppa tidigarelse!" Två av de sex första betesfällorna ska skördas till ensilage senast den 20 maj i fall de inte hunnit betas. Innan har man tagit hö på denna areal. Betet får en N-giva på

Foto: Anna Carlsson

30 kg efter avbetning en gång under säsong. Med fler fällor blir det längre uppehåll mellan gödsling och nästa betesomgång. Att vi kommer in med kväve tidigt till andra betesomgången kan gynna gräset så vi får mer fart på gräset i betet under senare delen av sommaren än vad vi vanligtvis har. Betets avkastning var mellan 5 000 och 6 000 kg ts/ha, det var ett lagom nederbördsrikt år för oss. Drygt 30 % av foderstaten kom från betet under maj till september. Mjölkkavkastningen i besättningen är 10 000 kg och slåttervallarnas avkastning under förra året likaså 10 000 kg ts/ha.

Erfarenheter från Irland

Anna Carlsson berättade om beteserfarenheter från Irland, där hon deltog i en beteskonferens i oktober 2009. Även om vi kan tyckas ha olika klimat så finns det ändå vissa tips vi kan ta efter. Irländarna hade konstaterat hur viktigt det var för korna att komma ut på bete direkt efter kalvningen. Färskt bete ökade mjölkens proteinhalt med flera tiondelar och kon höll sedan en högre halt hela laktationen. Man släppte därför ut korna i februari på bete, bara några timmar till att börja med. På Irland använder man sig av rotations-system i betet och helst ville de hinna med två rundor innan den 10 april då de tar ifrån vissa beten som ska ensileras i slutet av maj. Det viktigaste för att få

ett bra bete enligt irländarna är att man inte tar bort korna från fällan innan den är tillräckligt nedbetad. Vår och höst ska betet inte vara högre än 4 cm medan det mitt på säsong kan vara 5 cm. Man kan använda sig av en betesmätare för att avgöra beteshöjden. Irländarna har ett lågkostnadssystem och sår gärna in vitklöver i befintlig vall i stället för att lägga om vallen. Vi såg betesvallar där detta lyckats bra. Deras drivgångar var rejält gjorda med bra lutning för att vattnet skulle rinna av. Stängsel och vattenkar var enkla men väldigt funktionella.

Hur lyckas med betesdriften?

Hur gör då de lantbrukare som lyckas utnyttja betet intensivt och få stor avkastning av såväl mjölk som bete? Jordbruksverket har bidragit med medel så att LG Husdjurstjänst i Östergötland kunnat fördjupa sig i betesgången på tio ekomjölkgårdar. Margareta Dahlberg berättade om resultaten. På alla gårdarna hade de valt vallfrö som passade till bete. De lantbrukare som hade störst avkastning på betesvallen stripbetade eller hade små fällor, vilka, när betestillväxten var som bäst, betades av mellan mjölkningarna. Andra hade större fällor, men var fortfarande noga med att djuren skulle flytta mellan fällorna under sommaren

Forts. nästa sida

Forts. från föregående sida

och att det fanns extra mark att ta till i slutet på säsongen när tillväxten avtog. Rator och förna hölls nere med hjälp av betesputs eller efterbete av t.ex. sinkor. Överhuvudtaget var det viktigt att betet fick bestocka sig, att grässvålen inte fick trampas sönder och att skräppan och annat otyg måste hejdas. Den väsentligaste faktorn för att lyckas var troligen det stora intresse som de här lantbrukarna hade för mjölkkor på bete.

Fortsatta betesaktiviteter

Vi hade en diskussion i grupper under slutet av dagen. Vad är viktigast för att kunna driva betesfrågan framåt? Här efterlystes forskning om smakliga, tork- och trampåliga betesblandningar. Det efterfrågades mer kunskap om hur ko-

trafiken ska kunna lösas när man har robot och bete. Det fanns förslag på en mängd praktiska frågor i betesskötseln som skulle behöva diskuteras och utredas.

För att bete ska bli intressant måste det finnas bevis för att det är lönsamt. Här behövs nyckeltal! Mjölktäkt minus foderkostnad som används på stall skulle kunna fungera även sommartid. Andra förslag var kg mjölk per hektar bete eller kg mjölk per hektar på gården. Dessa nyckeltal bör kompletteras med hur mycket foder som köps in för att få en rättvis jämförelse. En viktig, men svår, fråga är också att räkna på vad betet kostar.

Under slutet av dagen kändes det självklart att diskutera en fortsättning på

Foto: Anna Carlsson

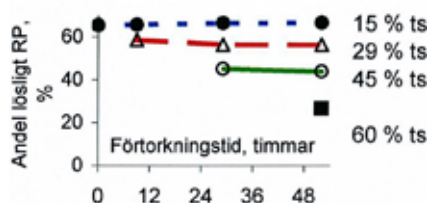
betesaktiviteter. Här hoppades man på såväl stora gemensamma betesdagar för entusiaster som små projekt och fältvandringar ute i bygderna.

Anna Carlsson, Skogsgård, Getinge,
tel: 035-550 35,
e-post: anna.carlsson@n.lrf.se

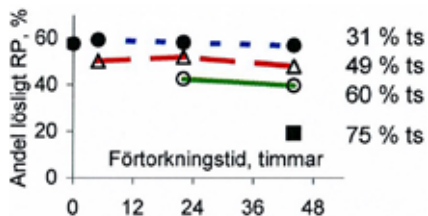
Effekter av förtorkningstid och ts-halt på ensilage

Torrsubstanshalten hade mycket större betydelse än förtorkningstiden när SLU-forskare studerade effekterna på protein- och fettnedbrytning i grönmassa och färdigt ensilage. Det gör alltså inte så mycket om grödan ligger ute i två dygn för att uppnå lämplig ts-halt.

Rödklöver

Timotej

Figur 1. Kombinationer av förtorkningstid och ensilerings-ts och effekt på råproteinets löslighet i ensilage av rödklöver och timotej.

Bakgrund

Under förtorkning och ensilering bryts protein och långkedjiga fettsyror ned av växtens egna enzymer och av mikrober. Det försämrar proteinvärdet med mer lösligt protein, lägre AAT och högre PBV. Samtidigt minskar innehållet av önskvärda fettsyror. Syftet med försöket var att skilja effekten av förtorkningstiden från effekten av den uppnådda ts-halten.

Försök

Renbestånd av timotej (Grindstad) och rödklöver (Vivi) skördades manuellt i början av juni i Uppsalatrakten. Med hjälp av dimning, skuggning, stränglagring och bredspridning åstadkoms tio olika kombinationer av förtorkningstid (0–52 timmar) och ts (15–75%) enligt figur 1. Grönmassan ensilerades utan tillsatsmedel i laboratoriesilor med tre upprepningar och både grönmassa och färdigt ensilage analyserades för kemisk sammansättning inklusive proteinfraktioner och långkedjiga fettsyror.

Resultat

Totala innehållet av långkedjiga fettsyror var större i rödklöver än i timotej,

Foto: Torsten Enksson

ca 2,6 % respektive 2,0 % av ts. Högst ts-halt kombinerad med längst torktid gav de största förlusterna av fettsyror i grönmassa, där 17 % av totala fettsyror och 23 % av linolensyra försvann i timotej, medan förlusterna i rödklöver var 20 % av de totala fettsyrorerna och 30 % av både linolsyra och linolensyra. De effekter av förtorkningstid som syntes vid analys av grönmassans protein jämnades till stor del ut under ensileringen, så att ts-halten var helt avgörande för proteinfördelningen i ensilaget (figur 1 och 2). Andelen lösligt protein minskade i rödklöversilaget med 0,8 procentenheter för varje procentenhets ts-ökning. I timotejsilaget var minskningen av lösligt protein kurvlinjär. NDF-bundet protein ökade i timotejsilaget med

Forts. nästa sida

Moderna sorter ger bättre ekonomi!

Läs om våra nya sorter, påverkan, nya arter och sortblandningar.

Hämta Vallguide 2010 hos din utsädesleverantör, för närmaste återförsäljare ring 0510-48 40 51/52/54, eller beställ på www.scandinavianseed.se

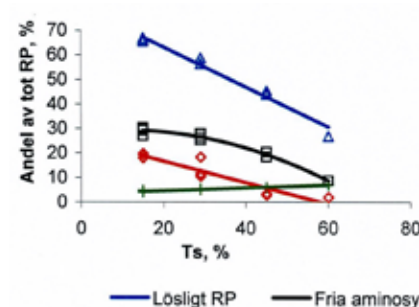
Forts. från föregående sida

ts-halten på förväntat sätt och hela ökningen var tillgängligt. ADF-bundet protein ökade således inte. I rödklöversilage var andelen NDF-bundet protein mycket lägre än förväntat, vilket möjligen kan vara en års- eller sorteffekt.

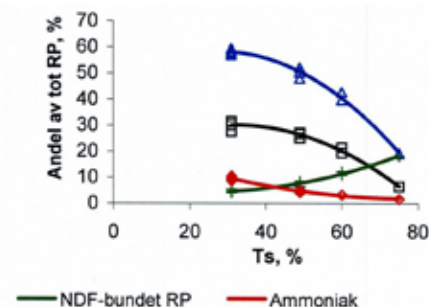
Slutsatser

Förtorkningstider upp till 52 timmar hade liten betydelse för proteinsammansättningen i det färdiga ensilaget, medan ökad ts-halt gav relativt stora förbättringar i proteinvärde. Proportionerna mellan olika långkedjiga fettsyror förändrades i viss utsträckning under förtorkningen. Försöket har finansierats av SLU Ekoforsk.

Rödklöver

Timotej

Figur 2. Effekt av ensilerings-ts på proteinfraktioner i rödklöver och timotej. Alla förändringarna tyder på förbättrat proteinvärde med ökad ts. Varje punkt motsvarar en förtorkningstid i försöket. Standardfel för varje punkt $\leq 2\%$ av totalt råprotein.

Lästips

Projektets hemsida: ekoforsk.slu.se/Projekt08_10/Vallfoder08.htm

Torsten Eriksson, Martin Knicky & Rolf Spörndly, SLU, Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 16 43, e-post: Torsten.Eriksson@huv.slu.se

Hykor – ett nytt vallgräs för Sverige

Sammanfattning

Hykor är ett "nytt" vallgräs, en hybrid, korsning mellan rörsvingel och italienskt rajgräs som har börjat användas som alternativ till ängssvingel. Under 2006–2007 genomfördes orienterande odlingsstudier avseende avkastning och foderkvalitet på SLU Rönnebydalen. Övervintringen har varit god och skörden var tillfredsställande. Under 2008 genomfördes därför ett utfodringsförsök med mjölkkor där Hykor jämfördes med timotejsorten Grindstad som ensilage. Kornas konsumtion i de båda grupperna var mycket lika, ca 12 kg ts ensilage tillsammans med 8 kg kraftfoder. På denna foderstat producerade de ca 33 kg ECM. Förutsatt att skörd sker vid motsvarande utvecklingsstadium (begynnande axgång) kan vi alltså inte förvänta oss några större skillnader i konsumtion och mjölkproduktion vid en jämförelse mellan timotejsorten Grindstad och rörsvingelhybriden Hykor.

Ny korsning av vallgräs

Hykor är ett "nytt" vallgräs, en hybrid, en korsning mellan rörsvingel och italienskt rajgräs. Detta skapar en unik kombination med det italienska rajgräsets höga näringsskvalitet och rörsvingelns goda vinterhärdighet och återväxtförmåga

(DLF, 2005). Hykor introducerades för några år sedan och har börjat användas som alternativ till ängssvingel. Hykor är tuvbildande och mycket torkresistent tack vare sina djupa rötter, samtidigt som den kan användas på områden som tidvis översvämmas. Skördefördelningen är jämnare över säsongen jämfört med engelskt rajgräs.

Erfarenheter från södra Sverige (Jansson, 2007) har visat att Hykor redan under första året har god uthållighet och stor avkastningspotential med tidig vårtillväxt, stor produktion på sensomaren och god återväxt. Under andra året når den sin fulla produktionskapacitet. I södra Sverige överträffar Hykor engelskt rajgräs när det gäller torrsbstansskörd, särskilt år två och tre. Hykor används i Danmark till köttjur, kvigor eller hästar i slätterblandningar under både våta och torra förhållanden, men också när gräs utgör en mindre del av fodret till högmjolkande kor (DLF, 2005).

Försök i norr med Hykor

Under 2006–2007 genomfördes orienterande odlingsstudier avseende avkastning och foderkvalitet på Rönnebydalen med ekonomiskt bistånd från Regional Jordbruksforskning för Norra Sverige (RJN).

Foto: Kjell Martinsson

Övervintringen var god, beståndet av Hykor var tätt och jämnt på våren, och skörden var tillfredsställande. Genomförda kemiska analyser av fodervärdet visade på lovande resultat. Strukturen och det yttre utseendet hos Hykor avviker från våra vanliga ensilagegräs (timotej och ängssvingel) i norra Sverige. Hykor liknar rörsvingel med grova blad vilket är negativt för betande djur, men vid förädling har urval gjorts för ett mjukare växtsätt.

Syftet med det här presenterade försöket var att studera och jämföra produktionen av mjölk samt konsumtion av ensilage av Hykor i jämförelse med timotejsorten Grindstad vid utfodring till mjölkkor.

Forts. nästa sida

Vinnande vall för varje gård.

Som den torktåliga och uthålliga SW 979 Rörsvingel Härdig. Den högvastande storsäljaren SW 843 Intensiv Syd. Eller vår ekologiska blandning SW 347 Flora Viken Två, med överlägsen kvalitet och riktigt hög skörd.

Kundtjänst 0771-111 222, www.lantmannen.se/lantbrukare.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet

Box 5007, 514 05 LÄNGHEM

Forts. från föregående sida

Djurmaterial och försöksuppläggning

På Röbbäcksdalen genomfördes 2008 ett utfodringsförsök med 36 äldre SRB-kor. Mjölkkorna indelades i två grupper, utifrån kalvningstidpunkt, konsumtion under förperioden och tidigare mjölkproduktion. Den ena gruppen fick ensilage av Hykor medan den andra gruppen fick ensilage av Grindstad. Ensilagen blandades med kraftfoder (Solid 420) i en mixervagn. Mixen som utfodrades i fri tilldelning bestod av 2/3 ensilage och 1/3 kraftfoder på ts-basis. Dessutom gavs korna vardera 2 kg kraftfoder (Solid 220) via separata kraftfoderautomater. Foderstaterna beräknades ge en konsumtion som skulle möjliggöra en produktion av 32 kg mjölk. Dessutom gavs kompletterande mineraler och vitaminer så att beräknat behov täcktes.

Försöket inleddes med en förperiod då korna utfodrades med en blandning av de två ensilagen. Själva försöksperioden omfattade 9 veckor och uppdelades i tre perioder. Efter den första 3-veckorsperioden bytte korna ensilage. Efter den andra 3-veckorsperioden bytte korna tillbaka till den första periodens ensilage. Varje 3-veckorsperiod inleddes med en 1 veckas övergångsperiod. Kornas konsumtion och produktion baserades på de två sista veckorna i varje 3-veckorsperiod.

Skörd och ensilering

Skörden av ensilage skedde som 2:a skörd den 4 augusti, 40 dagar efter 1:a skörden. Både Hykor och Grindstad befann sig då utvecklingsmässigt i begynnande axgång. Efter avslagning skedde förtorkning under ca ett dygn varpå grönmassan exakthackades och efter tillsats av 4 l Promyr per ton grönmassa skedde ensilering i plansilo. De uttagna dagsproverna sammanslogs till 3-veckorsperioder som motsvarade de ovan angivna försöksomgångarna. De ingående ensilagen analyserades enligt NorFor med avseende på ts, aska, råprotein, smältbarhet (VOS), NDF och iNDF. Även ensileringskvaliteten bestämdes. Mängden producerad mjölk bestämdes varje dag. Under två dygn varje vecka bestämdes mjölkens innehåll av fett, protein och laktos.

Resultat

De båda ensilagen hade båda god ensileringskvalitet med låg andel ammonium-N och liten mängd flyktiga fettsyror (VFA). Energi- respektive NDF-innehållet i Grindstad var något större (11,5 MJ/kg ts, 489 g/kg ts) än i Hykor (11,1 MJ/kg ts, 474 g/kg ts) men i övrigt var det analyserade näringsinnehållet i de båda ensilagen mycket lika.

Konsumtionen av ensilage var god under hela försöket och kornas byte av ensilage skedde utan störningar. Av tabell 1 framgår att total konsumtion såväl som konsumtionen av respektive ensilage var mycket lika. Vi kan därför konstatera att förutsatt att skörd sker i motsvarande utvecklingsstadium kan vi inte förvänta oss några större skillnader i konsumtion och mjölkproduktion vid en jämförelse mellan timotejsorten Grindstad och rörsvingelhybriden Hykor.

Tabell 1. Konsumtion och produktion

	Grindstad	Hykor
Konsumtion		
Totalt, kg ts	20,2	20,3
Ensilage, kg ts	12,2	12,3
Kraftfoder, kg	8,0	8,0
Produktion		
Mjölk, kg	29,7	29,5
Fett, %	4,8	4,8
Protein, %	3,7	3,7
ECM, kg	33,3	33,0
Levande vikt, kg	638	638

Referenser

DLF. 2005. *Festulolium* – a unique grass for forage. Trail results. DLF Trifolium. Produktinformation. Roskilde. Danmark.

Jansson, J. 2007. Hushållningssällskapet i Sjuhärads. Muntlig information.

Kjell Martinsson, SLU, Inst. för norrländsk jordbruksvetenskap, Umeå, tel: 090-786 86 40, e-post: Kjell.Martinsson@njv.slu.se

Svenska Vallföreningens

Sommarmöte

Östergötland 4–5 augusti

Årets sommarmöte arrangeras av Östergötlands Vallförening den 4–5 augusti i Linköping med omnejd.

Boka dagarna redan nu!

Mera information kommer i Svenska Vallbrev 2010:4.

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2010.

Manusstopp	Utgivning
Nr 4 17 maj	11 juni
Nr 5 30 aug	24 sep
Nr 6 20 sep	22 okt
Nr 7 22 nov	17 dec

Redaktionsgrupp: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare, tel: 018-67 14 31, e-post: Nilla.Nilsdotter@vpe.slu.se
Anita Norén, e-post: anita.noren@lansstyrelsen.se

Red. o layout **Irène Persson**, Länsstyrelsen Örebro, tel: 019-19 38 19

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 300 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Brett urval av utsäde till vall, grönfoder och grüngödsling

Rörsvingel – Kora
Blålusern – Luzelle, betestyp

Rödklöver – Titus, skräppa-fri
Rajsvingel – Perun och Hykor

Fodervicker, blålupin, bove
...med flera arter och sorter

Mogatan 6, 254 64 Helsingborg
tel 042-250 450
Vallförsäljning **Gunnar Danielsson**
tel 0478-502 40
info@olssonsfro.se

Beställ vår Vallkatalog!